

M. 8873: 1-7.
ACC. N.R.

Landskap: Skåne Upptecknat av: H. E. Wihelmsson
 Härad: Södra Åsbo Adress: Barkelungen, Svindinge
 Socken: Svindinge Berättat av: _____
 Uppteckningsår: 1943 Född år 1868 i Brunnby.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Möbler: bord och sittmöbler.

Ullma
M. 78 A-B.

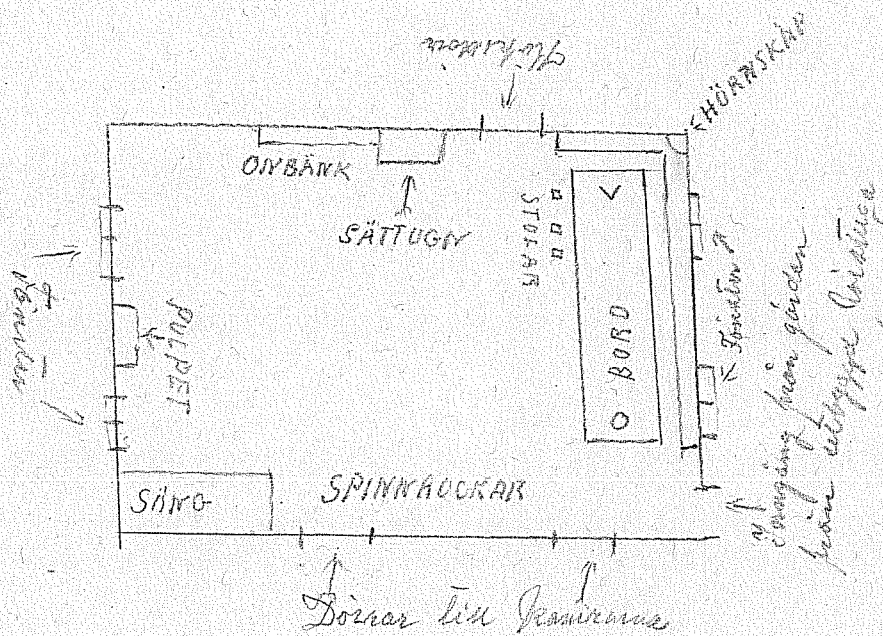
Den 1 febr 1943.

Skriv endast på denna sida!

H. E. Wihelmsson

M. 8873:1a.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Skriv endast på denna sida!

M. 8879: 1.
Jag föddes i Brumby socken af Luggude härad
men flyttade som mycket liten, med mina föräldrar
hit till Kvistlinge socken. På grund häraf alla de min-
nen af gammal allmogekulturb jag äger, förbyggdes hit.
Angående bord så förkom här i min barndom of-
vebant eller i så godt som i alla bondstugor ett mycket
långt måtbord, placeradt utmed någon af stugans
långväggar, så vara denna ut det inman för enbart
var plats för en "långbank" samt en "borämnensbank"
vid öfra "borämnens" (bordändan). Här närstuter en enkel
planhittning öfver en stuga som jag i min barndom dagli-
gen besökte, tillhörande en af vår bys större bondgårdar,
sammansbyggd med mitt hem. Denna stuga var typisk
för den tidens inredning och möblering. Bordet hade
fast skifva med en vill nedre ändan nedhängande "klapp"
som vid behof kunde slås upp. Bordet hade varit målat
men öfversidan skurades, målningen var borta, om den nå-
gonsin funnits der. Inga som helst utmärningar funnos på
detta s. k. långbord ej heller på något annat sådant som
jag ha en erikra mid. Tyka beständiga ben uppburo skifvan
eller något stags stöd eller stärfvor.

M. 8873: 2.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2.

Den klaffen skulle användas framdragas ett par "stän",
som anmars vore dolda under bordsklifvan, för att upp-
bära denna. På hvardera sidan af bordet fanns en
utdragsbåda der hornskederna och kniövarna förvarades
mellan måltiderna. Gafflar användes ej. Då ej bordet an-
vändes för måltid stod alltid "drickkruset" på medra
bordrändan och sommartiden, på öfr. ändan "Gluefjelen"
ett par ljuva brädbappar af bok hopfästade vid ena
långsidan med ett par läderbitar så att de kunde ställas
oppf så som man kan ställa oppf en oppfslagen bok.
Sisap smordes på insidan för att lockaflugorna dit och
hvar som gick förbi under dagen, smått hopfästade och
ställdes den tillrätta igen. Jag har märkerat dessa två
saker på skissen af hvar som gästisen der frögorna stå
och svara. Alla tre familjen hörande äto vid detta bord
och på samma gång. Husfadren och husmodren sutto vid
"borännen", barnen, om sådana funnos närmast dem, sedan
"vöyterprägen" (vaggarsen), menigstörängen och sist störstörängen,
alla dessa på bänkarna. Pögarorna och vuxna döttrar på stolar
på andra sidan bordet, närmast köksdörren. Hörnkyrpet
hängde upp vid taket så det inkräktade ej på bänken
der förvarades främmandes flaskor och Quasmedecinen.

Skriv endast på denna sida!

M. 8873:3.
Höven andra bord. Junnos, naturligtvis, i hvarje hem såsom "sals-
bord", "hökbord", herakusbord m. fl. de voro dock alla unge-
fär af den typ som ännu föreligger af enklare fyrkan-
liga bord, dock voro många af dem s. k. "klappbor" (slagb.)
d. v. s. två från långsidan nedhängande, eller uppstagna klapp-
bar. Från 1870-80 läst kommo de runda borden allt mera i bruk.
De voro dels bord med fyra ben, dels s. k. julebord med
endast ett, dessa kunde vara både salsbord och fönsterbord.
Häggfasta bord kan jag ej erinra mig, med undantag af, i
"herausen" (drängkamrarna) der de ibland förelömo.
Bordduk användes aldrig i vardagslag före 80: talet.
Dialektens namn på bordets olika delar voro: "Borskriva", "Bors-
bän", "bordläda", "öfvarste och neivaste borämmen".
Några bord af den typ som prägelistan utvisar kan jag ej
erinra mig.

Bänkar. Jag har intet minne af vägfästa bänkar, har ej heller hört talas härom, på vår ort. De bänkar som allmänt förkommo i min barndom och som omnämndes i samband med bordet voro lösa, fast de flyttades tillan eller aldrig. De stodo ju alltid inntill en vägg, så att denna utgjorde ryggstöd. "Förämbesbänken" hade dock vid sin fria ändelutåt stugan ett sidostöd en smula utfasionerad. Dymor eller annan klädrel förkom ej. I stugan bevarades bordsbänkarna långst, i salen och kamrarna hade nya seder till stor del gjordt sitt inträde för min tid ifråga om möbelsättningen. Ett par bänkar af särskildt slag böva dock omnämnas, nämligen: Omvänsken och gäsbänken. I frågelistan står "omvänsken" (Bo. Hau. Sk.) jag förmodar att det är samma slag bänk som här kallats "onvänsken" därför att den alltid stod vid ugnen = onen. Gäsbänken hade för min tid förborradt sin egentliga uppgift, att vara liggplats för den ruskande gästkonan. Den fanns dock kvar i de flesta hem, ibland fick den tjenslgöra som "onvänsken". Densamma var högt innebyggd och ofta vackert målad, försedd med flera små dörrar, försedda med ett litet hål för gäsen, i form af utskurna hjertan.

Skriv endast på denna sida!

Hemmen hade i regel också ett antal lösa bänkar af smärre typ öfver de utan ryggstöd. Dessa användes för att användes vid förefallande behof t. ex vid giften o. d. Så hade man "skrobbebänken", som användes att grofkranda ut på, men den här ju ej till det slag af bänkar hvarom här är fråga. Tiggarebänk har ej vad jag vet förestommit här. Till bänkarna kan ju äfven hänföras "skammelen" (jatten). "Skammel" kallades här såväl en grav af hvilken typ som helst, som äfven dörrtröskelen, dock sa- des ofta om den senare "döraskammelen". Den vanligaste skammelen var en låg bänk 1 eller 2 fot lång, med nåt utskurna sidostycken och i ofvanbrädet ett utskuret hål dit man släck handen så man förflyttade densamma. Dess förnämsta mission var, att utgöra stöd under morans fötter då "glöttarna skulle prätta". Ordet "fättelebänk" har förestommit, fast jag ej kan erindra mig ha sett någon egentlig sådan. Dermed menades väl en bänk att slå (fälla) ihop jämför "fätteleknif" (fätteleknif). Man sade ofta: "Lägga sig i fättelebänken" då man lade sig i hvilken säng eller soffa som helst.

M. 8873:6.

Soffor brukade att finnas i hemmen, såväl "ligasoffor" som "sittsoffor". De förra voro rätt enkla möbler. Tillhörde ofta "marknadssoffor" (marknads-), emedan man oftast köpte dem på Åby marknad. De voro af den ännu vanliga utdragstypen, mesta arbetet var lagt på sido och ryggstöden. Oftast utgjordes dessa stöd af en enkel ram och mellan denna och lädan voro fastsatta, med vissa mellanrum, mer eller mindre fäskionerade stävar. Sofforna användes som liggplatser oftast af de hemmavarande barnen. Sittsoffor, stoppade och klädda kommo allmänt i bruk på 1870-talet och kunna sägas tillhöra den nyare tiden. Dessas platser var i salen. De voro i allmänhet mycket långa, ibland 2 meter och deröfver. I skrivandets stund har jag framför mig en sådan soffa från omkr. 1880, tillverkad af en snickare i Åby. Såväl ryggstöd som sidostöd samt benen och allt, äro utsvängda i mjuka båglinier och osmerade på ett behagfullt sätt. Klädseln på dessa soffor var i regel störbomligt möbeltyg, men vår soffa har ursprungligen haft skarlakansrödt öfverdrag. Dessa förra "stoppade" soffor voro ej afsedda som sängplatser. Man kan säga att dessa soffor kommo till samtidigt som långbord, den försvunnna och man slutade att stända och entrisa golven.

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

6.

M. 8870:7.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

7

Stolar. De stolar som i min barndom användes i vardagsbruk voro enkla marknadsmöbler. De bakre benen och ryggen voro i ett stycke med sargen inlappad i den samma och sammanledes i de främre benen, ett par tvärlästar förhållande de främre och bakre benen i dem öfver golvytan, en tvärlästa mer eller mindre snidad förband på midten ryggens sidostycken med hvarandra. Stolar af den typ som Fig. 3-4-5 visar funnos också men oftast i drängkammarna, på vinden eller i uthusen. Dessa hade ofta halmsits. I salen och kammarna kann man ofta blädda stolar af typ 6. På Gunnors "träbaininga" (bänklä) stolar utan ryggstöd. På hade vi "lämnstolarna", "armastolarna" (1 a stället) eller som de skämtsamt kallades "gumrorastolarna". Dessa stoltyp voro oftast mycket väl gjord och ofta utsirad med diverse prydnader. I min familj finnes ännu en sådan stol tillverkad af en min farbror för nära 100 år sedan. På mittelstycket af ryggen är utförd, i något som liknar glödröreling, en herre i hög storm och spatserskräpp i handen, en riktig "dandy".

Skriv endast på denna sida!